

KONKURS OJCZYZZNY POLSZZCZZZZNY 2013/2014
Konkurs językowy dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych – etap III

Niesamotna samotność

Czas pracy: 120 minut

Maksymalna liczba punktów: 40

.....
Imię i nazwisko ucznia

.....
data

.....
klasa

Przeczytaj uważnie teksty i wszystkie zadania. W każdym z zadań zamkniętych wybierz jedną poprawną odpowiedź i zaznacz ją kółkiem. W zadaniach otwartych wypowiedź zapisz starannie w wyznaczonym miejscu. Pomyłki przekreślaj.

TEKST I

Stanisław Vincenz

NA WYSOKIEJ POŁONINIE (fragment)

Czas górski, co tak potężnie i powoli się toczy, a niekiedy tak szczerze rozsieje radość, uroczystość barwną, inne jeszcze skarby kryje, nieosiągalne dla oka.

Gdy wędrowiec przyjedzie w sierpniowe przedpołudnie nad Czeremosz¹, na Krzyworównię lub Jasienowo w taki dzień jasny, jakie tam tylko bywają, wtedy to woda tak iskrzy się i świeci, że każdą kroplinę okiem oddzielnie można odróżnić, wtedy na drzewach gałązki, liście, igliwia i szyszki tak nasycone są światłem, że każde z osobna odcina się od błękitu. W dniu takim uwierzyć można, że cały świat z tkaniny świetlnej usnuty.

W życiu ludzi ponad obcowanie i pracę, ponad świętowanie i radość, ponad towarzyszość wszelką, starsza i mocniejsza jest samotność.

W zamierzcztych czasach wieszczowie, nauczyciele ludzkości, poznali sami tę moc światowładną i ludziom odkryli nowy świat, chociaż przez to ani o włos nie zmienili swych zajęć. To wszystko teraz pozakrywane warstwami licznymi. A może przecież jeszcze te same tętna źródlane drgają?

W samotności wędrowca pośród milczących lasów, których szept każdy napełnia drzeniem, każdy szum unicestwia człowieka. W samotności rodziny zdanej tylko na siebie, gdzieś w pustkowiu górskim, skąd żaden krzyk, żadne wołanie o pomoc nie dotrze do ludzi. Biała nieskalanie ścieżka, wijąca się wśród zasp śnieżnych grzbietem połoniny – ku samotnej zymarce². Głos niewidzialnej fłojery³, tęsknie wzywający z głębi puszczy. Takie chyba obrazy samotności pozostają?

Bo tymczasem powoli „zaludnia” się każda samotność. Człek długo samotny, w wielkim świecie chmur, szczytów, lasów, wód i traw szuka towarzystwa, szuka pobratymstwa⁴. Czasem nie szukając, znajduje. Wynurza mu się zewsząd inny świat,

¹ Czeremosz – rzeka na zachodniej Ukrainie, w Karpatach Wschodnich, prawy dopływ Prutu.

² Zymarka – chata z sianem, w której było spędza zimę.

³ Fłojera – rodzaj wielkiej fujarki.

⁴ Pobratym – brat z wyboru.

podziemny, świat widzeń, zapytań, zagadek i znaków. Uczy się nauki niezwykłej. Każdy szept, każdy gwar nabiera znaczenia niewymiernego. Tam, gdzie milczy puszcza stara i czeka, gdzie połonina miesięczna w świetle miesięcznym się roztapia, tam, może wśród ziół i korzonków, czekają na grzeczne słowa, na jakąś bardzo trudną „przemówkę”⁵, na znak tylko świadomym znany, pobratymkowie życzliwi?

Leśne źródła, rodzące się w mrokach, szepcą, wzdychają. Wierchowe potoki w szuwarach gładzą, szczebiocą słodko jak dzieci wodne, albo igrają sobie. Przygrywają, przyśpiewują, pocieszają śpiącego samotnika.

Na wysokiej połoninie, (t. 1. *Prawda starowieku*), Warszawa 1936.

1. W przytoczonym fragmencie powieści S. Vincenza najobszerniej jest rozważana:

A. kolorystyka krajobrazu,	C. obyczajowość regionalna,
B. rola wieszczów,	D. samotność w górach.
2. Narrator jest nastawiony wobec świata przedstawionego:

A. obojętnie,	B. krytycznie,	C. wrogo,	D. przyjaźnie.
---------------	----------------	-----------	----------------
3. Zacytuj zdanie, w którym narrator formułuje refleksję filozoficzną.

.....

4. Wpisz literę P (prawda) lub F (fałsz) przy następujących twierdzeniach:

Światło sprawia, że natura staje się niezwykła.	
Człowieka z naturą łączą tylko więzy psychiczne.	

5. W przytoczonym fragmencie powieści S. Vincenza najobszerniej został opisany krajobraz:

A. późnego lata,	B. lata i jesieni,	C. późnej jesieni,	D. lata i zimy.
------------------	--------------------	--------------------	-----------------
6. W opisie przyrody narrator zastosował:

A. hiperbolizację,	B. reifikację,	C. synestezję,	D. psychologizację.
--------------------	----------------	----------------	---------------------
7. Zacytuj zdanie, uzasadniające wybór z zadania 6.

.....

8. Sformułowanie *niesamotna samotność* to:

A. animizacja,	B. oksymoron,	C. eufemizm,	D. peryfraz.
----------------	---------------	--------------	--------------
9. Jaka sprzeczność tkwi w samotności?

.....

10. W zdaniu *W życiu ludzi ponad obcowanie i pracę, ponad świętowanie i radość, ponad towarzyskość wszelką, starsza i mocniejsza jest samotność* występuje:

A. antyteza,	B. paralelizm,	C. anakolut,	D. elipsa.
--------------	----------------	--------------	------------

⁵ Przemówka – zaklęcie, formuła czarów.

11. Wyrazy *zymarka, fłojera, przemówka* to:

A. archaizmy, E. poetyzmy, F. dialektyzmy, G. kolokwializmy.

TEKST II

Czesław Miłosz

MITTELBERGHEIM

Stanisławowi Vincenzowi

Wino śpi w beczkach z dębu nadreńskiego.
Budzi mnie dzwon kościółka między winnicami
Mittelbergheim. Słyszę małe źródło
Pluszczące w cembrowinę na podwórzu, stuk
Drewniaków na ulicy. Tytoń schnący
Pod okapem i pługi, i koła drewniane,
I zbocza gór, i jesień przy mnie są.

Oczy mam jeszcze zamknięte. Nie goń mnie
Ogniu, potęgo, siło, bo za wcześnie.
Przeżyłem wiele lat i jak w tym śnie
Czułem, że sięgam ruchomej granicy,
Za którą spełnia się barwa i dźwięk
I połączone są rzeczy tej ziemi.
Ust mi przemocą jeszcze nie otwieraj,
Pozwól mi ufać, wierzyć, że dosięgnę,
Daj mi przystanąć w Mittelbergheim.

Ja wiem, że powinienem. Przy mnie są
Jesień i koła drewniane, i liście
Tytoniu pod okapem. Tu i wszędzie
Jest moja ziemia, gdziekolwiek się zwrócę
I w jakimkolwiek usłyszę języku
Piosenkę dziecka, rozmowę kochanków.
Bardziej od innych szczęśliwy, mam wziąć
Spojrzenie, uśmiech, gwiazdę, jedwab zgięty
Na linii kolan. Pogodny, patrzący,
Mam iść górami w miękkim blasku dnia
Nad wody, miasta, drogi, obyczaje.

Ogniu, potęgo, siło, ty, co mnie
Trzymasz we wnętrzu dłoni, której bruzdy
Są jak wąwozy olbrzymie, czesane
Wiatrem południa. Ty, co dajesz pewność
W godzinie lęku, tygodniu zwątpienia,
Za wcześnie jeszcze, niech wino dojrzewa,
Niechaj podróżni śpią w Mittelbergheim.

Mittelbergheim, Alzacja, 1951.
Wiersze wszystkie, Warszawa 2011.

12. Teksty sugerują, że wiersz Cz. Miłosza jest dedykowany S. Vincenzowi z powodu:
- podobnego widzenia świata,
  - różnego widzenia świata,
  - różnej oceny świata,
  - przyjaźni obu pisarzy.

13. Wpisz literę P (prawda) lub F (fałsz) przy następujących twierdzeniach:

Człowiek w obu tekstach ma poczucie własnej wyższości nad światem.	
Czas ukazany w obu tekstach stanął w miejscu.	

14. Wyjaśnij, na czym polega *jedność w wielości* ukazana w obu tekstach.

.....

.....

15. Oba teksty łączy:

A. dyskredytacja samotności,	C. zachwyty tylko krajobrazem,
B. różnorodność doznań,	D. pogarda wobec natury.

16. Podmiot liryczny w wierszu Cz. Miłosza wrażenia zmysłowe:

A. odbiera tu i teraz,	C. projektuje w wyobraźni,
B. wydobywa z pamięci,	D. próbuje zapamiętać.

17. Motyw wina w wierszu można interpretować jako:

- źródło dobrej zabawy,
- ofiara dla dobra innych,
- dojrzewający akt twórczy,
- zapomnienie przez potomnych.

18. Ogień w wierszu znaczy:

- wieczność,
- głos wewnętrzny,
- siłę niszczycielską,
- oczyszczenie.

19. Wpisz literę P (prawda) lub F (fałsz) przy następujących twierdzeniach:

W apostrofach podmiot liryczny zwraca się do ognia i do tytoniu.	
Utwór należy do liryki agitacyjno-politycznej.	

20. Mittelbergheim z wiersza Cz. Miłosza może być synonimem miejsca:

A. nieprzyjaznego,	C. oswojonego,
B. zabytkowego,	D. odrzuconego.

21. Uzupełnij 1. zdanie właściwie dobranym wyrazem spośród podanych w nawiasie. W zdaniu 2. uzasadnij swój wybór ze zdania 1.

(1) Wiersz Cz. Miłosza *Mittelbergheim* ma kompozycję .....(zamkniętą/otwartą).

(2) Świadczy o tym .....

22. Powtórzenie łącznika zespolenia w 1. strofie służy oddaniu:

- A. równoczesności doznań, C. odrębności zdarzeń,
B. fragmentaryczności świata, D. żadnej z nich.

23. Wypowiedzenie

*Ogniu, potęgo, siło, ty, co mnie
Trzymasz we wnętrzu dłoni, której bruzdy
Są jak wąwozy olbrzymie, czesane
Wiatrem południa*

jest zdaniem:

- A. pojedynczym rozwiniętym, C. podrzędnie złożonym,
B. współrzędnie złożonym, D. żadnym z nich.

24. Podkreśl i popraw błędy.

Tekst z błędami (do poprawienia)	Poprawki błędów
<p>Połoniny są częścią wschodniokarpackiego pasma górskiego, gdzie rozciąga się od Bieszczadów aż po Czarnohorę i Gorgany. Przybysze z poza połonin podziwiają tam cudny krajobraz. Kiedy odbywają spacer, szczególnie wrusza ich widok rozłożonych aż po daleki horyzont dywanów pól. Wielu chciałoby wzlecieć nad nimi niczym istota latająca, by móc podziwiać tę piękną krainę w całej jej okazałości.</p>	<p>..... ....</p>

Uwaga! Za niewłaściwe podkreślenia i poprawki będą odejmowane punkty.

25. Wypracowanie na temat:

Pisarze korespondują. Co łączy, a co dzieli teksty S. Vincenza i Cz. Miłosza?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

